

LBRIS

We know
books

Goethe

**Suferințele
tânărului Werther**

Traducere și note de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop
Redactor: Ilie Barangă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GOETHE, JOHANN WOLFGANG von
Suferințele tânărului Werther / Johann Wolfgang
von Goethe; trad. și note de Lucian Pricop; – București :
Cartex, 2025

ISBN 978-630-6651-62-7

I. Pricop, Lucian (trad.)
821.112.2-311.1=135.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției de Lucian Pricop</i>	7
Suferințele tânărului Werther	11
Prima carte	15
A doua carte	71
Editorul către cititor	106

PRIMA CARTE

4 mai 1771

Ce bine îmi pare că am plecat! Ah, prietene, ce ți-e și cu sufletul omului! Să te părăsesc pe tine, cel pe care-l îndrăgesc atâta; să te părăsesc și să fiu mulțumit! Știu însă că mă vei ierta. Toate celelalte legături pe care le-am avut nu păreau oare anume alese de soartă ca să chinuiască o inimă ca a mea? Sărmana Leonore!... Și cu toate acestea eram nevinovat! Oare a fost vina mea, dacă, pe când eu mă gândeam numai în glumă la farmecul surorii sale, în sufletul ei se aprindea o pasiune?! Și totuși, sunt complet nevinovat? Nu i-am ațâțat chiar eu sentimentele? Sunt eu cu adevărat nevinovat? Nu m-am bucurat eu însumi de gesturile atât de sincere ale acestei firi, care de-atâtea ori ne-au făcut să râdem, deși nu era nimic de râs în ele?! Oare nu eu am?... O, ce este oare omul de-și plânge destinul! Dragul meu prieten, îți făgăduiesc că mă voi îndrepta; nu mai vreau să privesc înapoi și să mă gândesc la amintirea dureroasă a măhnirilor. Mă voi bucura de clipa de față și trecutul va rămâne trecut pentru mine. Cu siguranță, tu ai dreptate, prietene; oamenii ar suferi mai puțin, dacă.... – Dumnezeu știe de ce sunt astfel! – nu s-ar sili din toate puterile închipuirii lor ca să-și aducă aminte neîncetat chinurile pe care le-au îndurat în loc să caute să suporte un prezent care nu le oferă nimic.

Spune-i mamei că mă ocup de treburile pe care mi le-a încredințat și că îi voi transmite în curând vești. Am vorbit cu mătușa mea, această femeie pe care o consideram în general atât de rea: e atât de plină de viață, uneori de nervi, dar are o inimă cât se poate de bună. I-am prezentat nemulțumirile mamei cu privire la acea parte de moștenire pe care o oprise ea; mătușa mi-a explicat drepturile și justificările ei și mi-a dezvăluit condițiile în care ar fi gata să ne dea tot ce ceream și încă mai mult. Deocamdată nu pot să scriu mai multe despre acest lucru; spune-i mamei că totul va fi bine. Astfel, am remarcat din nou, dragul meu, că neînțelegerile și lipsa de acțiune pot avea, în lume, mai multe efecte negative decât viclenia și răutatea. Totuși, cele două din urmă sunt, negreșit, mai rare.

Sunt foarte bine aici. Singurătatea acestor câmpii cerești este un balsam pentru inima mea, ale cărei bătaii se liniștesc prin căldura îmbietoare a anotimpului în care totul revine la viață. Fiecare copac, fiecare pădurice e un buchet de flori; ai dori să te preschimbi într-un fluture ca să te poți scărda în marea de miresme și să-ți poți afla astfel hrana.

Orașul în sine este neplăcut; dar, natura din împrejurimi este de o frumusețe tulburătoare¹. Asta l-a îndemnat pe răposatul conte de M... să-și creeze grădina pe una dintre colinele care se arată atât de diferite și care formează văi încântătoare.² Grădina e foarte simplă; simți încă de la intrare că nu e realizată de vreun grădinar savant, ci de o inimă sensibilă care a dorit să-și bucure astfel sufletul. Am vărsat deja câteva lacrimi în memoria lui, într-un foișor în paragină, care a fost locul lui preferat, și care este azi și

al meu. În curând voi fi stăpânul grădinii. De două zile de când sunt aici, grădinarul mi-e deja prieten și n-are să-i pară rău.

10 mai

Simt în sufletul meu o minunată liniște, o liniște ce se aseamănă dulcii dimineți a primăverii, de care mă bucur din toată inima. Sunt singur și gust farmecul de a trăi în locul acesta care a fost făcut pentru suflete asemănătoare sufletului meu. Sunt atât de fericit, prietene, atât de cufundat în sentimentul traiului meu liniștit, încât las înzestrarea mea de-o parte. Nu aș putea desena nici măcar o linie, deși n-am fost niciodată un pictor mai mare decât în aceste clipe¹. Când aburii văii se ridică înaintea mea, când soarele răsare încearcă să pătrundă întunericul sanctuarului meu, în care numai câteva raze se pot furișa printre frunze, când culcat în iarbă lângă un pârau, descopăr între frunze mii de plante necunoscute; când mă uit mai atent la lumea mică care se pierde prin iarbă, la multitudinea de vietăți, de viermi și insecte felurite; când simt în mine prezența Atotputernicului care ne-a creat după chipul său și a cărui suflare ne susține, ne poartă pe deasupra izvorului veșnic de plăceri; dragul meu prieten, când lumea nesfârșită începe astfel să se arate înaintea ochilor mei și când cerul se oglindește în inima mea precum chipul unei prea iubite, atunci suspin și îmi zic: „Ah! de ce nu poți exprima ceea ce simți, de ce nu poți scrie viața care curge în tine cu atâta belșug și căldură, astfel încât hârtia să devină oglinda sufletului tău, să fie oglinda Dumnezeuului fără de sfârșit!...” Dragul meu prieten... Dar simt că mă nu mai pot continua din pricina măreției acestor priveliști care mă copleșește.

¹ Orașul la care se face trimitere este Wetzlar, în valea râului Lahn, unul dintre cei mai importanți afluenți ai Rinului. Goethe ajunge la Wetzlar în mai 1772. Anul este diferit de cel menționat în romanul (structurat epistolar), luna însă e aceeași. (n. ed.)

² Grădina amenajată de procurorul Meckel în 1763 respectă peisagismul englezesc, inspirată fiind de grădina lui Julie, din *Noua Eloiză* (a lui Jean-Jacques Rousseau), publicată în 1761. (n. ed.)

¹ Goethe a avut evidente înzestrări de pictor, desenul fiind considerat „micul său talent”. (n. ed.)

12 mai

Nu știu dacă spirite amăgitoare care rătăcesc prin locurile acestea, sau închipuirea cerească din inima mea, face să îmi pară rai tot ce mă înconjoară. Aproape de locul unde stau e o fântână, o fântână care m-a vrăjit asemenea Melusinei¹ și surorilor ei. La poalele unui deal se vede deodată o peșteră, în adâncul căreia, după ce cobori vreo douăzeci de trepte, vezi apa cea mai curată, strecurându-se prin piatră. Zidul scund care o înconjoară, copacii mari care o acoperă cu umbra lor, răcoarea locului, toate te răpesc și în același timp te fac, parcă, să te temi. Nu trece zi în care să nu petrec un ceas aici. Fetele din oraș vin să ia apă, cea mai pașnică îndeletnicire și cea mai folositoare, pe care odinioară o îndeplineau chiar fiicele de regi. Când stau acolo, viața patriarhală mi se înfățișează cu totul, în plenitudinea ei. Parcă văd cum, pe vremuri, acolo făceau cunoștință bătrânii și pregăteau căsătoriile copiilor lor, la marginea fântânilor și cum împrejurul lor și al izvoarelor rătăceau spiritele binefăcătoare. Oh! Cel care nu poate simți asta, acela niciodată nu s-a răcorit la marginea unei fântâni după un drum greu sub arșița soarelui!

13 mai

Mă întrebi dacă vreau să-mi trimiți cărțile mele?... Dragul meu, te rog din suflet, lasă-mă în pace cu ele! Nu mai vreau să fiu călăuzit, ațâțat, îndemnat; inima mea se frământă și așa, singură; mai mult am nevoie de cântece care să mă legene, și am găsit din belșug în Homer². De câte ori nu mi-au liniștit ele sângele răzvrătit! Căci nu s-a văzut lucru mai ciudat, mai neliniștit ca inima mea. Dar oare, dragul meu, mai trebuie să-ți spun asta, ție, care de-atâtea ori ai îndurat spectacolul trecerii mele de la

¹ Legenda franceză a zânei Melusina, jumătate-femeie, jumătate-pește, era foarte răspândită în Germania secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea. (n. ed.)

² *Odiseea* era, în acea perioadă, lectura preferată a lui Goethe. (n. ed.)

întristare la veselie neobișnuită și de la o dulce melancolie la o pasiune nebună? De aceea eu umblu cu inima mea ca un copil bolnav. Nu spune asta nimănui, căci există oameni care s-ar grăbi să mă acuze.

15 mai

Locuitorii sătucului mă cunosc și mă iubesc mult, mai cu seamă copiii, dar, deși am făcut cunoștință cu multă lume, nu am găsit încă societate. La început, când mă apropiam de ei și, foarte prietenos, îi întrebam ceva, credeau că vreau să râd de dânșii și mă trimiteau la plimbare imediat. Nu mă simțeam jignit; mă convingeam încă o dată de ce observasem de mai multe ori. Oamenii din clasele sus-puse păstrează întotdeauna o distanță față de oamenii de rând, ca și cum ar crede că, apropiindu-se de această lume, pierd ceva. Dar sunt în același timp zevzeci și grobieni care simulează o apropiere pentru a-i răni încă și mai grav pe oamenii de rând.

Știi bine că nu suntem egali și nici nu vom putea fi vreodată; dar am convingerea că acela care crede că trebuie să se țină de parte de ceea ce numim norod, pentru a-și păstra rangul nu e cu nimic mai bun ca lașul care, de frica morții, se ascunde de dușman.

Ultima oară când am fost la fântână, am întâlnit acolo o slujnică tânără care își așezase vasul cu apă pe treapta de jos; căuta cu privirea să vadă dacă nu vine vreo fată ca să o ajute să-și așeze vasul pe cap. Am coborât și am privit-o.

– Vrei să te ajut, domnișoară? am întrebat-o.

– O, nu, domnule! mi-a răspuns ea.

– De ce nu?

Și-a pus glanica¹ pe cap și eu am ridicat vasul. Mi-a mulțumit și a urcat înapoi treptele.

¹ Șervet răsucit în formă de colac, pe care îl pun femeile pe creștet când cară pe cap greutatea. (n. ed.)

LIBRIS

We know
books

Johann Wolfgang Goethe

FAUST

*Traducere de Ion Gorun
Prefață și note de Lucian Pricop*

EDITURA CARTEX

Coperta: Mădălina Pricop

Redactor: Ilie Barangă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GOETHE, JOHANN WOLFGANG

Faust / Johann Wolfgang Goethe ; trad. de Ion Gorun;
pref. de Lucian Pricop. - București : Cartex, 2026
ISBN 978-630-6651-76-4

I. Gorun, Ion (trad.)

II. Pricop, Lucian (pref.)

821.112.2=135.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Faust sau despre cum se naște</i> <i>un mit popular</i> (Lucian Pricop)	7
<i>Notă asupra ediției</i>	19
<i>Prefață la ediția din 1933</i> (Constanța Hodoș).....	21
Faust.....	25

ÎNCHINARE¹

Iar îmi veniți, figuri șovăitoare,
Ce-odinioară turburi mi-apăreați!
Să vă opresc să-ncerc acuma oare?
Cu vraja voastră iar mă fermecați?
Vă grămădiți! Veniți triumfătoare, –
Din ceața rară cum vă întrupați,
Avânt de tinerețe-n sânu-mi crește
La suflul fermecat ce vă-nsoțește.

Purtați cu voi icoane-nseninate,
Și umbre scumpe-alătura răsar;
Ca și un basm uitat pe jumătate,
Iubirile dintâi învie iar;
Durerea se-nnoiește și se zbate
În labirintul vieții, plâns amar,
Numindu-mi pe-acei pe care-n floare
Mi i-a răpit restriștea-nșelătoare.

¹ Probabil, această dedicație este adresată unor prieteni care se stinseseră înainte de scrierea poemului. (*n. ed.*)

Cântarea ce-a urmat nu mai răsună
Așa cum am cântat la început;
S-a-mprăștiat mulțime-aceea bună,
Și vai! ecoul vechi rămâne mut.
Pentru străini azi harfa-mi se înstrună,
Aplauzele lor chiar m-au durut;
Iar cei pân' la care glasul-mi nu pătrunde,
De mai trăiesc, sunt cine știe unde.

Și mă cuprinde-un dor ce-aveam odată
De-mpărăți-aceea fără glas;
Și cântu-mi spus cu voce înecată
Plutind pe-a harfei strune a rămas;
Fiori mă prind și geana-mi simt udată,
Înduioșării inima mi-o las;
Abia zăresc ce am, ca-n depărtare,
Și ce s-a stins, a avea îmi apare.

PROLOG PE SCENĂ

Directorul. Poetul dramatic. Bufonul

Directorul

Voi, ce-n atâtea rânduri, amândoi,
Mi-ați ajutat la greu și la necaz,
Să-mi spuneți ce speranță-i oare azi
În țările germane pentru noi?
Să fiu pe plac mulțimii aș dori,
Căci ea trăind, trăim și noi cu ea,
Culisele și scena sunt aci
Și să petreacă orișicare-ar vrea.
Ridică din sprâncene, ochii cască,
Le trebuie ceva ce să-i uimească.
Pricep mulțimea ce fel se dă prinsă
Și-s tot nedumirit ce-ar vrea s-asculte;
Cu lucruri bune nu prea e deprinsă,
Dar a citit îngrozitor de multe.
Tot lucruri noi, cum o să facem dară
Plăcut și cu-nțeleș ca să-i apară?
Căci mult aș vrea să văd mulțimea-n pale
Încoace dând năvală oțărită
Și-n strigăte cu greu croindu-și cale
La porțile barăcii ghemuită,

De pe la patru ceasuri, în suplicii,
În vaiete și ghionturi, bătaioasă,
Ca pentru pâne-n foamete calicii,
Strivindu-se pentr-un bilet la casă.
Fă tu minunea; – asupra unei gloate
De-atâtea feluri, – un poet o poate.

Poetul

O nu-mi vorbi de pestrița mulțime,
Văzând-o, inspirarea zboară-n vânt!
Ascunde-mi zgomotoasa-i mărunțime
Ce-n toiul ei ne-ngroapă orice-avânt.
Ci du-mă spre tăcuta înălțime
Unde-i curatul harului vestmânt,
Acolo unde-amor, prietenie,
Zeeasca mână inimei ne-mbie.
Ah! ce-ncolțește-adânc în piept odată
Și ce îngână buzele sfios
Luptând să prindă vorba inspirată,
Înghite-al clipei zbcium furtunos.
Trecând ades prin vreme-ndelungată
Desăvârșit ne-apare ce-i frumos.
Pe-o clipă este tot ce strălucește;
Ce-i bun viitorimea prețuiește.

Bufonul

Ci mai lăsați viitorimea-n pace!
De m-aș gândi și eu pe plac a-i face.
Cu ce-ar petrece lumea mea?
Și dânsa, vezi, de asta-ntreabă.
Prezentul unui om de treabă
Înseamnă și el, cred, ceva.
Pe cel ce știe să o-mpărtășească

Nu-l supără-a mulțimei veselie;
El vrea în juru-i cercul să sporească
Mai lesne zguduirea ca să-i fie.
De-aceea dar curaj, și înainte,
Dați drumul fanteziei și lăsați
Să sune-n cor simțire, patimi, minte,
Nici nebunia însă n-o uitați!

Directorul

Dar mai ales mișcare din grămadă!
Căci cei mai mulți la teatru vor să vadă.
Sub ochi mulțimei multe îi înșiră
Ca să se mire, gurile căscând;
Atunci să vezi cum dânsa te admiră
Și cum la largul tău vei fi curând.
Mulțimea prin mulțime-o cucerește,
Aleagă-și fiecare ce a dorit.
Când multe-oferi, oricine-un ce-și găsește
Și fiecare pleacă mulțumit.
Bucată e, deci din bucăți să fie!
Nu-i greu să reușești o ciorbărie;
Lesne de servit, ușor se leagă.
La ce ți-ar folosi s-o dai întreagă?
Când publicul ș-așa o s-o sfășie.

Poetul

Nevrednică de-artist, ce meserie
Urâtă! Nu puteți voi înțelege?
A șarlatanilor bălăcărie
Cum văd, la voi s-a prefăcut în lege.

Învinuirea ta nu mă atinge:
Când greutăți ai a învinge
Alegi unealta cea mai potrivită.
În fraged lemn cioplirea-i poruncită,
Deci, pentru cine scrii, vezi și socoate!
Căci vine, de urât când nu mai poate,
Acesta, alții iar de la banchete,
Și ceea ce e și mai rău din toate.
Vin mulți după lectură de gazete.
Își poartă toți aicea piroteala
Ca și la o petrecere mascată;
Iar damele-și expun în loji găteala
Și joacă dar și ele fără plată.
Ce vrei cu visuri 'nalte de poet?
Cu ele sala plină-o să s-amuze?
Vezi amatorii ce-și vorbesc încet,
Cuvinte reci, brutale, au pe buze.
După teatru, unul se gândește
La joc de cărți, iar altul cu femeii
Orgii sălbaticе-și făgăduiește.
Și blândă muză pentru asta vrei
S-o chinuești atât, sărman nebun?
O, dă-le mult, și tot mai mult, îți spun.
Astfel în veci nu cazi în rătăcire.
Să-i zăpăcești să cauți, dragul meu.
Să-i mulțumești, din cale-afară-i greu. –
Plăceri, dureri? Ce poate să te-nspire?

Poetul

Te du și-ți caută o altă slugă!
La carul tău poetul nu se-njugă.
Nu-și bate joc de dreptul lui de frunte.

De dreptul omenesc ce-i dete firea.
Prin ce vă mișcă el la toți simțirea,
Și poate elementele să-nfrunte?
Nu este armonia ce-i răsare
Din piept și recuprinde lumea mare?
Pe când natura-n veci nepăsătoare
Își toarce firul fără de sfârșit,
Pe când mulțimea-n veci lărmuitoare
Se zbate-n vălmășagu-i răgușit,
Au cine-mparte rândurile clare,
Le-nvie și le saltă-n ritm ușor?
Și cine cheamă binecuvântare
În orișice acord vibrând sonor?
Și cine dă amurgului culoare
Și patimei puterea vijeliei?
Sub pașii tăi, iubito, cine oare
Presară toate florile câmpiei?
Din frunza simplă cine împletește
Cununa cea de cinste și răsplată,
Și zeei în Olimp îi întrunește?
Puterea ce poetului i-e dată.

Bufonul

Frumoasele puteri adună-ți dară
Și fă din ele cântu-ți să răsară,
Luând drept pild-o intrigă de-amor!
Te întâlnești așa întâmplător,
Privești, rămâi și iată-mi-te prins;
Vin fericiri și vine-apoi alean,
Din încântări, durerea te-a învins,
Și pân-să bagi de seamă-i un roman.
Așa ceva gândirea-ți să-mpletească!
Pătrunde-n plină viață omenească!

Toți o trăiesc, dar o pricep câțiva,
Ș-oriunde-o prinzi, te va interesa.
Icoane pestrice, o licărire,
Un strop de adevăr prin rătăcire.
Astfel se pregătește-o băutură
Ce-adapă toată lumea pe-o măsură.
Și se va strânge-a tinerimei floare
S-asculte versul tău revelator,
Și vor găsi și inimi simțitoare
O hrană-n el melancoliei lor;
În ce-ai scris tu, atâta vor vedea
Cu toții, cât în suflet vor purta.
De răs, de plâns aceștia mult nu-ntreabă.
Avânt ei vor, părerea îi îmbată.
Cu isprăviții nu faci nicio treabă;
Cei care cresc, ingrați nu-s niciodată.

Poetul

Redă-mi atunci trecuta vreme,
Pe când creșteam încă și eu,
Pe când izvoare de poeme
Țâșneau voios în jurul meu,
Când lumea-mi apărea prin zare
Și-n flori minune bănuiam,
Cu miile le culegeam
Din văile de-mbelșugare.
N-aveam nimic, și-mi ajungea!
Vream adevăr, minciuna mă-ncânta.
Dă-mi neînfrânarea ispitirii
Plăcerea plină de dureri,
Puterea urii și-a iubirii,
Dă-mi tinerețea mea de ieri!

Bufonul

De tinerețe, dragul meu, se știe,
Nevoie ai în lupte c-un vrășmaș,
Sau când o fată dulce și zglobie
Te ține strâns la sânu-i pătimaș,
Când a triumfătorului cunună
O jinduești în aprig-alergare,
Sau o petrecere de danț nebună
Vrei s-o sfârșești la masă-ntre pahare.
Dar lira-n mână ca să o apuci,
Cu grație-ndrăzneț să te inspiri,
Și spre o țintă ce ți-ai pus, să duci
Cântarea rătăcind prin înfloriri,
Bătrâni, a voastră-i astă datorie,
Și totuși noi de-aceea vă stimăm.
Nu cad bătrânii în copilărie,
Ci tot copiii senini îi reafăm.